

GIÀ HÓA DÂN SỐ Ở MỘT SỐ NƯỚC VÀ KINH NGHIỆM VẬN DỤNG VÀO VIỆT NAM

-----O-----

GVC, ThS **Tạ Trần Trọng**

Khoa XH – TT, Trường Đại học Văn Hiến, Tp.HCM

Thông tin của Tác giả: GVC-ThS. Tạ Trần Trọng, ĐT: 0917.530.533, Email:tatrantrong020649@gmail.com; Đơn vị: Khoa XH – TT, Trường Đại học Văn Hiến, Tp.HCM

Tóm tắt

Dân số thế giới không chỉ tăng lên mà cũng ngày càng trở nên già đi. Già hoá dân số là kết quả tất yếu của việc giảm sinh, đặc biệt khi điều kiện sống được cải thiện. Tỷ lệ người già đang tăng nhanh hơn so với các nhóm tuổi khác. Ở các nước phát triển, tỷ lệ người cao tuổi cao hơn hẳn so với trẻ em. Ở những nước đang phát triển, dân số già cũng tăng nhanh hơn bởi tốc độ giảm sinh, đây là kết quả từ thành công của chương trình sức khoẻ sinh sản và kế hoạch hóa gia đình. Theo ban Dân số Liên hợp quốc, trong vòng 45 năm tới, số người từ 60 tuổi trở lên trên thế giới sẽ gấp khoảng 3 lần hiện nay, tăng từ 672 triệu người năm 2005 lên gần 1,9 tỷ người vào năm 2050. Ngày nay 60% người cao tuổi (NCT) sống ở các nước đang phát triển, đến năm 2050 tỷ lệ này sẽ là 80%...[15]

Chính quyền các nước căn cứ thực tiễn nước mình từ nhiều năm qua hoạch định các chính sách để thích ứng với quá trình già hóa dân số (GHDS)...Tham luận này với chủ đề : “GIÀ HÓA DÂN SỐ Ở MỘT SỐ NƯỚC VÀ KINH NGHIỆM VẬN DỤNG VÀO VIỆT NAM”. Kết quả tham luận nghiên cứu: 1/ Tổng quan về già hóa dân số; 2/ Phân tích một số vấn đề về già hóa dân số ở Nhật Bản và Hàn Quốc; 3/ Kinh nghiệm vận dụng vào Việt Nam

Từ khóa

Già hóa dân số; Nhật Bản; Hàn Quốc; kinh nghiệm; vận dụng; Việt Nam

1.TỔNG QUAN VỀ GIÀ HÓA DÂN SỐ

***Khái quát về già hoá dân số:**

Liên hiệp quốc và các tổ chức quốc tế đang dựa trên phân loại của Cowgill và Holmes (1970) chia các mức độ già hóa của dân số như sau: khi dân số từ 65 tuổi trở lên chiếm từ 7% – 9,9% tổng dân số thì dân số được coi là “già hóa”. Tương tự, 10%-19,9% gọi là dân số “già”; 20%-29,9% gọi là dân số “rất già” và từ 30% trở lên gọi là dân số “siêu già”[16]

Già hóa dân số (GHDS) là sự thay đổi phân bố dân số một nước theo hướng tăng tỉ lệ người cao tuổi. Điều này thường được phản ánh qua việc tăng độ tuổi bình quân của dân số, giảm thiểu tỷ lệ trẻ nhỏ, và gia tăng tỷ lệ dân số trung niên. Tình trạng lão hóa dân số xảy ra khắp thế giới. Hiện tượng này diễn ra sớm nhất ở các nước có trình độ phát triển cao nhất, nhưng nay lại tăng nhanh hơn ở các vùng ít phát triển hơn, nghĩa là lượng người cao tuổi sẽ tập trung cao ở các vùng ít phát triển hơn trên thế giới.[3] Viện Lão hóa Dân số Oxford (Oxford Institute of Population Ageing), tuy vậy, kết luận rằng lão hóa dân số có sự giảm thiểu đáng kể ở Châu Âu và sẽ có những tác động lớn nhất vào tương lai Châu Á, đặc biệt bởi Châu Á đang nằm ở giai đoạn năm của mô hình dịch chuyển dân số

Ở các nước đang được Liên Hợp Quốc xếp vào loại phát triển hơn (với tổng dân số 1,2 tỷ người vào năm 2005), độ tuổi trung vị đã tăng từ 28 vào năm 1950 lên 40 vào năm 2010, và được dự đoán sẽ lên đến 44 trước năm 2050. Các con số tương tự khi tính tổng dân số thế giới lần lượt là 24 năm 1950, 29 năm 2010, và 36 năm 2050. Ở các vùng ít phát triển hơn, độ tuổi trung vị sẽ tăng từ 26 tuổi năm 2010 lên 35 tuổi năm 2050.[4]

Tính từ năm 1950, số người từ 60 tuổi trở lên đã tăng gấp ba lần, đạt 600 triệu người trong năm 2000 và vượt ngưỡng 700 triệu năm 2006. Số người trung niên và cao niên dự đoán sẽ chạm mốc 2,1 tỉ người trước năm 2050.[5][6] Các nước khác nhau có mức độ và tốc độ lão hóa dân số khác nhau, Liên Hợp Quốc phỏng đoán những nơi tiến trình lão hóa dân số diễn ra sau sẽ có ít thời gian hơn để đối phó với các ảnh hưởng của nó.[2]

Trong ba thập kỷ tới, tỉ lệ dân số là người cao tuổi sẽ dần tăng lên. Tuy nhiên, chỉ có vài nước biết được là liệu nhóm dân cư cao tuổi hơn sẽ sống phần đời còn lại trong điều kiện sức khỏe tốt hay xấu. "Rút ngắn giai đoạn suy kiệt" (tiếng Anh:

compression of morbidity) với mong muốn giảm thiểu sự yếu kém của tuổi già,[8] trong khi kéo dài tuổi thọ lại đồng nghĩa với kéo dài tình trạng sức khỏe kém.

***Nguyên nhân :**

Già hóa dân số gia tăng là hệ quả của hai tác nhân nhân khẩu học: Gia tăng tuổi thọ và giảm thiểu năng lực sinh sản. Tuổi thọ con người gia tăng kéo theo sự gia tăng của độ tuổi trung bình do số lượng người cao tuổi tăng lên. Năng lực sinh sản giảm làm giảm sút số lượng trẻ em được sinh ra, vì thế, tổng số người trẻ cũng giảm xuống. Trong hai nguyên nhân này, giảm thiểu năng lực sinh sản là tác nhân chính gây ra hiện tượng lão hóa dân số trên thế giới hiện nay.[12] Cụ thể hơn, tỷ lệ sinh con giảm sút mạnh mẽ vào nửa cuối thế kỷ 20 chính là lý do quan trọng nhất của hiện tượng lão hóa dân số ở các nước phát triển trên thế giới. Bởi vì nhiều nước đang phát triển đang có những bước chuyển hóa sinh sản nhanh hơn, các nước này trong tương lai thậm chí sẽ phải trải qua quá trình lão hóa dân số nhanh hơn các quốc gia phát triển hiện nay.

Hiện tượng lão hóa dân số nghiêm trọng tại Mỹ và Tây Âu là do truyền thống đạo đức trong quan hệ nam-nữ, kết cấu hôn nhân 1 vợ - 1 chồng tại các nước này đã và đang bị phá vỡ. Kể từ sau thập niên 1960, quan hệ tình dục trước hôn nhân, phim ảnh khiêu dâm, phong trào cổ vũ đồng tính luyến ái, hợp pháp hóa hôn nhân đồng tính, chuyển đổi giới tính... nảy nở mạnh ở Mỹ và Tây Âu, chúng đã phá hủy phần lớn các giá trị hôn nhân - gia đình trong xã hội[13] Nhà bình luận Mark Steyn phân tích rằng xã hội các nước Tây Âu đang đi đến tận sát và hấp hối bởi tỷ lệ kết hôn và sinh sản giảm xuống quá thấp, giới trẻ thì mất hẳn niềm tin vào hôn nhân. Kết quả là chỉ sau 1 thế hệ, người Tây Âu đã phải hứng chịu nạn lão hóa dân số vào đầu thế kỷ 21[14].

2. GIÀ HÓA DÂN SỐ Ở NHẬT BẢN

Già hóa dân số không phải là vấn đề mới mẻ tại xứ sở mặt trời mọc. Nhật Bản, nền kinh tế lớn thứ 3 thế giới, đang đối mặt với tình trạng già hóa dân số ngày càng trầm trọng do tuổi thọ trung bình của người dân tăng cao cùng tỷ lệ sinh suy giảm. Dữ liệu của Chính phủ Nhật Bản hồi tháng 7 vừa qua chỉ ra rằng, trung bình một người phụ nữ ở nước này sống tới 87,45 năm, còn tuổi thọ trung bình của đàn ông Nhật là 81,41 tuổi. Gần đây, Bộ Y tế, Lao động và Phúc lợi Nhật Bản cho biết, số người từ 100 tuổi trở lên ở xứ sở mặt trời mọc đã lần đầu tiên vượt ngưỡng 80.000

người kể từ khi nước này bắt đầu thống kê vào năm 1963. Các chuyên gia về sức khỏe nhận định, người Nhật Bản tuổi thọ cao là do họ có chế độ ăn uống lành mạnh, chăm luyện tập thể dục-thể thao cùng môi trường sống trong lành. Tuy nhiên, trong khi tuổi thọ của người dân ngày càng tăng, Nhật Bản phải chứng kiến tỷ lệ sinh giảm mạnh. Kết quả điều tra của Bộ Nội vụ Nhật Bản cho thấy số trẻ em nước này sinh ra trong năm 2019 là 866.908 trẻ. Đây là mức thấp nhất và là lần đầu tiên trong lịch sử thống kê, số trẻ em sinh ra ở Nhật Bản giảm xuống dưới mức 900.000 trẻ. Sự chênh lệch giữa tuổi thọ cao và tỷ lệ sinh thấp khiến cho cơ cấu dân số ở Nhật Bản mất cân bằng.

***Giải pháp**

+ **Một là** : Tốc độ già hóa nhanh chóng khiến Nhật Bản rơi vào tình trạng thiếu hụt lao động nghiêm trọng. Để tháo gỡ vấn đề nan giải này, Tokyo đang coi nâng tuổi nghỉ hưu là một trong những giải pháp tối ưu. Chính phủ Nhật Bản đã thông qua dự luật kêu gọi các doanh nghiệp cho phép người lao động làm việc đến 70 tuổi. Dự luật này có hiệu lực từ tháng 4-2021.

+ **Hai là** : Bên cạnh việc ứng phó với thách thức thiếu hụt lao động, trước sức ép từ dân số già, Chính phủ Nhật Bản đang thúc đẩy tăng tỷ lệ sinh để tại nước này thông qua chương trình trợ cấp để khuyến khích giới trẻ ở Nhật Bản kết hôn và sinh con. Từ tháng 4-2021, các cặp đôi mới cưới ở Nhật Bản có thể được nhận khoản trợ cấp lên tới 600.000 yên (5.700USD) để trang trải tiền thuê nhà và các chi phí khác khi bắt đầu cuộc sống mới. Điều kiện để nhận trợ cấp là cả chồng và vợ đều dưới 40 tuổi tại thời điểm đăng ký kết hôn và có tổng thu nhập dưới 5,4 triệu yên. Theo khảo sát do Viện nghiên cứu Dân số và An sinh xã hội quốc gia Nhật Bản thực hiện, 17,8% phụ nữ và 29,1% nam giới Nhật Bản độc thân từ 25 đến 34 tuổi cho biết lý do họ chưa kết hôn là vì tài chính. Trong khi đó, tài chính cũng là trở ngại lớn nhất khiến các cặp vợ chồng ngại sinh con dù Chính phủ Nhật Bản đã miễn học phí đối với giáo dục mầm non từ năm 2019. "Tài chính chắc chắn là một mối bận tâm hàng đầu đối với các cặp vợ chồng. Nhiều cặp vợ chồng dừng lại sau khi có một đứa con vì họ không đủ khả năng nuôi thêm một đứa nữa", cô Emiko ở thị trấn Nozawa Onsen, tỉnh Nagano của Nhật Bản cho biết.[17]

+ **Ba là** : Các công ty có nhiều chính sách ưu đãi hơn đối với các nhân viên trẻ, đồng thời giảm bớt đặc quyền của những người lao động khác, thì các cặp vợ chồng trẻ sẽ có một cơ sở ổn định hơn để kết hôn và xây dựng tổ ấm

+ **Bốn là** : Nhiều nhà nhân khẩu học phải thừa nhận rằng, đã quá muộn để nâng tỷ lệ sinh của Nhật Bản, hiện đang ở mức 1,43 trẻ em/phụ nữ. Theo họ, chỉ còn một giải pháp cuối cùng, thậm chí còn gây sốc nhiều hơn cả việc bí mật đâm thủng bao cao su

+**Năm là** : Những giải pháp như mở rộng tiếp nhận lao động nước ngoài, nhóm các quận, huyện, thị xã đặt dưới một cơ quan hành chính quản lý chung, thay đổi linh hoạt cấp hành chính đối với mỗi địa phương, đã được tính đến.

Để duy trì dân số ở mức 100 triệu, theo lý thuyết, Nhật Bản phải chấp nhận một con số khổng lồ khoảng 200.000 người nhập cư mỗi năm, và tỷ lệ sinh phải nâng từ mức 1,42 thành 2,07 vào năm 2030.

Mục tiêu thu hút 500.000 lao động nước ngoài vào năm 2025 được ông Abe (*Đương kim Thủ tướng Nhật Bản : Suga Yoshihide là một chính trị gia người Nhật Bản*) đưa ra, đồng nghĩa với việc trong vòng 7 năm, mỗi năm Nhật Bản sẽ tiếp nhận trung bình 71.430 lao động.

Thực hiện mục tiêu trên, ông Abe đã có hai điều chỉnh lớn trong quy định về lao động nước ngoài :

- Bổ sung thị thực lao động mới cho năm lĩnh vực như nông nghiệp, xây dựng, chăm sóc người cao tuổi..., dự kiến có hiệu lực từ tháng 4/2019. Ông Abe đã đưa ra gợi ý về chính sách mới này vào tháng hai năm nay.

- Cho phép gia hạn thị thực của lao động nước ngoài thêm 2 năm, sau khi kết thúc thời gian lao động 3 năm. Như vậy, một lao động nước ngoài tại Nhật Bản có thể kéo dài thời gian lên tới 5 năm.

Các nhà kinh tế Nhật Bản từ lâu đã tìm cách đẩy mạnh thu hút lao động nhập cư vào nước này. Tuy nhiên, điều này đã gặp nhiều trở ngại bởi đây là vấn đề chính trị nhạy cảm xuất phát từ các nỗi sợ hãi như tội phạm gia tăng, sự phản ứng dữ dội của người dân giống như ở các nước châu Âu.[18]

+ **Sáu là** : Nhóm các nhà nghiên cứu cho rằng không dừng lại ở việc cải cách những vấn đề nhỏ, đối với các lĩnh vực lớn hơn như: đào tạo nguồn nhân lực, liên kết doanh nghiệp... việc bỏ bớt cơ cấu hành chính theo hàng dọc là bộ và sở cũng đang được xem xét dưới góc nhìn đa chiều. Báo cáo của nhóm nghiên cứu thuộc Bộ Nội vụ và Truyền thông Nhật Bản dự báo đến năm 2040, một số đơn vị hành chính địa phương, dân số có thể dưới 500 người và khả năng sẽ có hơn 28 vùng như vậy. Vì vậy những khu vực này sẽ buộc phải sát nhập với các khu vực lân cận. [19]

+ **Bảy là** : Tạo điều kiện để phụ nữ đi làm sau khi sinh: Đứng trước sự suy giảm dân số ngày càng trầm trọng, Nhật Bản cũng đã ban hành chính sách khuyến khích sự tham gia của phụ nữ trong lực lượng lao động. Nếu như trước đây, phụ nữ ở Nhật sau khi kết hôn chỉ ở nhà làm công việc nội trợ thì hiện nay đã có nhiều người tham gia vào các lĩnh vực khác nhau của đời sống. Những chính sách này đã giúp hơn 1,5 triệu phụ nữ Nhật Bản tham gia vào lực lượng lao động, tăng tỷ lệ tham gia của nữ giới trong lực lượng lao động từ 46,2% năm 2012 tới 50% năm 2017. Từ đó có thể cân bằng được trách nhiệm của đàn ông và phụ nữ trong việc nuôi dạy con cái. Điều này cũng giúp cho cả nam và nữ đều có thể nghỉ việc chăm sóc con cái cho đến khi trẻ lên ba tuổi.[20]

3. GIÀ HÓA DÂN SỐ Ở HÀN QUỐC

Hàn Quốc là một trong những xã hội có tốc độ già hóa dân số nhanh nhất thế giới. Nước này dự kiến sẽ trở thành một xã hội 'siêu già' vào năm 2025 khi tỉ lệ người già (trên 65 tuổi) chiếm 20% tổng dân số, so với mức 14% năm 2017. [21]

Viện nghiên cứu Kinh tế Hàn Quốc (KERI) thuộc Liên đoàn Công nghiệp Hàn Quốc (FKI) ngày 3/3 công bố số liệu cho biết tổng tỷ lệ sinh của Hàn Quốc đã giảm từ 4,53 trẻ năm 1970 xuống 0,98 trẻ năm 2018, mức giảm trung bình 3,1%/năm, tốc độ giảm nhanh nhất trong số các nước thành viên Tổ chức Hợp tác và Phát triển Kinh tế (OECD).

Cụ thể, năm 1984, tỷ lệ sinh của Hàn Quốc là 1,74 trẻ, bắt đầu thấp hơn Mỹ (1,81 trẻ). Năm 1993, tỷ lệ này của Hàn Quốc là 1,65 trẻ, thấp hơn Pháp (1,66 trẻ). Đến năm 2001, tỷ lệ sinh của nước này giảm còn 1,31 trẻ, thấp hơn cả Nhật Bản (1,33 trẻ).

Hàn Quốc bắt đầu bước vào xã hội già hóa năm 2000 (dân số già chiếm trên 7% tổng dân số). Năm 2018, Hàn Quốc trở thành xã hội già hóa (dân số già chiếm trên 14% tổng dân số). Nếu tiếp tục xu thế này, Hàn Quốc nhiều khả năng sẽ bước vào xã hội siêu già vào năm 2026, tức dân số già chiếm trên 20% tổng dân số.

So với 3 nước có tỷ lệ dân số già cao nhất trong OECD là Nhật Bản, Italy và Tây Ban Nha, tỷ lệ dân số già của Hàn Quốc vẫn tăng nhanh hơn, dự kiến sẽ vượt qua Italy năm 2036.

KERI đã tiến hành phân tích ảnh hưởng của tỷ lệ sinh, tốc độ già hóa dân số tới tỷ lệ tăng trưởng kinh tế. Kết quả cho thấy khi tỷ lệ sinh giảm 0,25 trẻ thì tỷ lệ tăng trưởng kinh tế giảm 0,9%. Còn tỷ lệ dân số già tăng 1% thì tỷ lệ tăng trưởng kinh tế bị tụt 0,5%. Viện nghiên cứu này đề xuất Chính phủ Hàn Quốc có đối sách trung và dài hạn nhằm đối phó với khả năng tăng trưởng kinh tế bị suy giảm, tiềm lực tài chính bị sa sút bởi tỷ lệ sinh thấp và dân số già.[22]

Do có tỷ lệ sinh thấp, Hàn Quốc đang bước vào giai đoạn già hóa dân số với tốc độ rất nhanh. Tình trạng này đặt ra những thách thức lớn cho việc bảo đảm an sinh xã hội cũng như tạo “rào cản” đối với sự phát triển của nền kinh tế lớn thứ tư châu Á này.

Theo báo cáo về tình hình dân số do Cơ quan thống kê Hàn Quốc công bố mới đây :Dân số của Hàn Quốc được dự báo sẽ giảm từ 51,7 triệu người trong năm 2019 còn 39 triệu người vào năm 2067. Cùng với đó, nhóm người trên 65 tuổi cũng tăng từ tỷ lệ 14,9% hiện nay lên mức 46,5%. Trong khi đó, theo Yonhap, tỷ lệ người trên 65 tuổi ở Mỹ, Trung Quốc và Nhật Bản lần lượt là 25,1%, 29,9% và 38,1% vào năm 2067. Cũng theo báo cáo này, nhóm dân số dưới 15 tuổi của Hàn Quốc sẽ giảm từ 12,4% hiện nay còn 8,1% vào năm 2067 và số người trong độ tuổi lao động của Hàn Quốc (từ 15 đến 64 tuổi) có thể giảm từ 72,7% còn 45,4% trong cùng thời gian trên. Dân số trong độ tuổi lao động giảm nhanh có thể làm gia tăng gánh nặng tài chính đối với thế hệ trẻ và tạo rào cản đối với sự phát triển của Hàn Quốc trong vài chục năm tới.

Nguyên nhân

Nguyên nhân dẫn đến tình trạng già hóa dân số tại Hàn Quốc là do tỷ lệ sinh giảm. Bất chấp những nỗ lực của Chính phủ Hàn Quốc nhằm làm chậm quá trình già hóa dân số, số lượng trẻ sơ sinh chào đời tại Hàn Quốc vẫn đang tiếp tục giảm. Hãng tin CNN dẫn nguồn tin từ Chính phủ Hàn Quốc cho biết, tổng tỷ suất sinh (TFR), được tính theo số con trung bình mà mỗi phụ nữ sẽ sinh ra trong đời, của quốc gia Đông Á này trong năm 2018 đã giảm xuống mức thấp nhất kể từ năm 1970. Theo đó, TFR năm 2018 ở Hàn Quốc là 0,98, trong khi số liệu này vào năm 2017 là 1,05, thấp hơn nhiều so với mức TFR tiêu chuẩn (2,1) để duy trì dân số ổn định. Con số TFR giảm kỷ lục này đã đưa Hàn Quốc vào nhóm danh sách các nước có tỷ lệ sinh thấp nhất thế giới, thậm chí còn thấp hơn Nhật Bản-quốc gia đang phải vật lộn với tình trạng tỷ lệ sinh thấp trong nhiều năm qua.

Tỷ lệ sinh ở Hàn Quốc giảm là do thế hệ trẻ nước này đang trốn tránh hẹn hò, kết hôn và sinh con do không thể tìm được việc làm ổn định trong thời kỳ kinh tế suy giảm. Theo Viện Y tế và Xã hội Hàn Quốc (KIHSA), năm 2018, phần lớn người Hàn Quốc trong độ tuổi 20-44 là người độc thân. Trong số những người không hẹn hò, 51% đàn ông và 64% phụ nữ cho biết, họ chủ động lựa chọn cuộc sống độc thân. Rất nhiều người chần chừ không muốn bước vào một mối quan hệ nghiêm túc do lo ngại những khó khăn về kinh tế và các vấn đề xã hội. Nhiều người Hàn Quốc trẻ tuổi cho rằng họ không có thời gian, tiền bạc vì phải vật lộn tìm việc trong một thị trường việc làm với tỷ lệ cạnh tranh khốc liệt. Ngoài ra, chi phí giáo dục đắt đỏ và giá nhà tăng vọt cũng như những khó khăn mà phụ nữ gặp phải khi tìm kiếm việc làm sau thời gian nghỉ việc ở nhà chăm sóc con cái cũng là những yếu tố khiến tỷ lệ sinh giảm. Ngay cả khi vừa làm việc vừa nuôi con, phụ nữ cũng chịu áp lực gấp đôi vì phải làm việc nhà. Hơn nữa, nhiều doanh nghiệp Hàn Quốc không muốn tuyển dụng phụ nữ có con vì nghi ngờ mức độ cam kết của họ và lo ngại các bà mẹ sẽ không thể dành nhiều thời gian cho công việc theo yêu cầu.

*** Hệ quả**

Theo Bloomberg, các nghiên cứu của Quỹ Tiền tệ Quốc tế (IMF) cho thấy, dân số già sẽ kéo tụt năng lực sản xuất của một nền kinh tế, dẫn tới Tổng sản phẩm quốc nội (GDP) sụt giảm. Đối với Hàn Quốc, tỷ lệ sinh thấp và dân số già hóa đặt ra mối lo ngại về thiếu hụt nguồn nhân lực, làm tăng chi phí trợ cấp xã hội, đồng

thời giảm triển vọng tăng trưởng của nền kinh tế lớn thứ 4 châu Á. Trong báo cáo mới đây, Ngân hàng Trung ương Hàn Quốc (BoK) dự báo, kinh tế nước này sẽ tăng trưởng 2,2% trong năm nay, giảm so với mức 2,7% của năm 2018. Theo Nikkei Asian Review, trong thập kỷ qua, dù đã dành 130.000 tỷ won (tương đương 116 tỷ USD) để ngăn chặn sự suy giảm tỷ lệ sinh nhưng Chính phủ Hàn Quốc vẫn chưa thu được kết quả đáng kể. Để khắc phục tình trạng trên, các chuyên gia cho rằng, Hàn Quốc nên đưa ra những chính sách dài hạn và toàn diện để giải quyết các vấn đề xã hội đang cản trở phụ nữ mang thai, sinh đẻ và chăm sóc[23]

* Giải pháp

+ **Một là :** Ông Kim Jeong-ho, Trung tâm việc làm Seocho, cho biết: "Từ trước năm 1980, Hàn Quốc luôn là một trong những quốc gia có thể xuất khẩu nguồn lao động. Nhưng sau đó, dân số già khiến các doanh nghiệp vừa và nhỏ thiếu hụt lao động nghiêm trọng. Người ngoại quốc trở thành giải pháp duy nhất cho vấn đề này". Tỷ lệ sinh thấp kỷ lục trong nhiều năm liên tiếp là một lý do nữa để người ngoại quốc được chào đón. Theo thống kê, hiện Hàn Quốc đang có gần 1 triệu người ngoại quốc tham gia vào các hoạt động kinh tế, đem lại hàng tỷ USD mỗi năm thông qua sản xuất và tiêu dùng. Để thúc đẩy tỷ lệ sinh lên mức 2,5% như mong muốn, Hàn Quốc sẽ cần đến 1,3 triệu người nhập cư có thu nhập ổn định vào năm 2020. Để khuyến khích người nước ngoài định cư lâu dài, chính phủ Hàn Quốc đang từng bước xây dựng những kế hoạch cụ thể. Nhiều trung tâm tư vấn việc làm cho người nước ngoài được thiết lập, đón nhận hơn hàng trăm nghìn người mỗi năm.

Số người nhập cư tại Hàn Quốc đang tăng đều đặn 8% mỗi năm và dự kiến sẽ đạt đến 3 triệu người trong vòng 5 năm tới. Tuy nhiên, trước mắt, Hàn Quốc vẫn phải đối mặt với những thách thức lớn về vấn đề quy hoạch, làm sao để vừa chào đón người ngoại quốc mà vẫn đảm bảo được việc làm cho người dân bản địa; Đặc biệt là tránh những hệ lụy phức tạp về kinh tế và xã hội có thể xảy ra.[24]

+ **Hai là :** Cải cách hệ thống quỹ hưu trí. So với số dân đóng góp vào hệ thống hưu trí, số người được hưởng lợi từ hệ thống này sẽ nhanh chóng gia tăng về mặt tuyệt đối khi Hàn Quốc trở thành một xã hội già hóa. Như vậy, nếu hệ thống quỹ hưu trí tiếp tục tiến hành hiện tại thì rất có thể bắt đầu xảy ra thâm hụt từ năm 2034 và suy yếu hoàn toàn vào năm 2047. Nói cách khác, sự ổn định của các quỹ

hưu trí, khả năng thanh toán hưu trí sẽ bị nguy hiểm bởi một loạt các vấn đề liên quan như giảm số người lao động đóng góp, giá trị thanh toán gia tăng, tính hiệu quả của đầu tư quỹ hưu trí không cao, phân phối thu nhập giữa các tầng lớp xã hội và bảo đảm bình đẳng giữa các thế hệ còn nhiều bất cập.

+ **Ba là** : Bên cạnh đó, việc đảm bảo nhiều kênh tiếp cận lao động, cần được coi là một trong những giải pháp linh hoạt để đáp ứng nhu cầu gia tăng về việc làm trong số những người cao tuổi, kết hợp với những biện pháp liên quan tới đóng góp vào các quỹ hưu trí và giảm giờ làm việc cho người lao động. Những nỗ lực cải cách của chính phủ nên tập trung vào việc khuyến khích các nhà đầu tư tư nhân tham gia hoạt động trên thị trường tài chính, thực thi giám sát các nhà quản lý quỹ hưu trí và yêu cầu họ áp dụng chế độ kế toán hiện hành.

+ **Bốn là** : Theo giáo sư Kim Kyong Dong : “Cần chuẩn bị cho một xã hội đang già đi kết hợp với thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, dân số già hóa không nên coi là vấn đề không thể khắc phục; vấn đề là cần phải nỗ lực kịp thời và phải có những chính sách hợp lý để đối phó”. Ý kiến này được nhiều người chia sẻ; bởi như đã nói ở trên, dân số già đi đồng nghĩa với gia tăng nhu cầu ở cấp số nhân về chăm sóc y tế và dịch vụ phúc lợi xã hội. Do vậy có thể nói, việc chủ động ứng phó với tình hình này ngay từ bây giờ, đặc biệt là phải tạo ra một cơ chế tăng trưởng kinh tế mới và xúc tiến phát triển kinh tế công bằng được coi là nhiệm vụ cần làm ngay của cả chính phủ và người dân Hàn Quốc.

+ **Năm là** : Cùng với sự chủ động của chính phủ, sự nỗ lực của cá nhân nhằm chuẩn bị cho nghỉ hưu, bao gồm quản lý tài sản thận trọng và tận dụng những lợi ích thuế, được coi là những giải pháp đơn giản và cần thực hiện. Có thể nhấn mạnh rằng, nếu những giải pháp trên được thực hiện thì những tác động tiêu cực của già hóa dân số đối với nền kinh tế sẽ được giảm thiểu, thậm chí những thách thức gây ra bởi dân số già đi có thể trở thành cơ hội, tạo ra động lực bổ sung cho nền kinh tế Hàn Quốc phát triển theo hướng bền vững.[25]

4. KINH NGHIỆM THÍCH ỨNG GIÀ HÓA DÂN SỐ Ở CÁC NƯỚC VẬN DỤNG THỰC TIỄN Ở VIỆT NAM

1/ Triển khai sâu rộng “Chính phủ điện tử” sẽ sát nhập khu vực hành chính : giảm số lượng xã (phường), quận (huyện)...phòng, sở, bộ...Sát nhập sẽ chuyển lao động hành chính sang lao động sản xuất

2/ Tốc độ già hóa nhanh chóng khiến rơi vào tình trạng thiếu hụt lao động. Để tháo gỡ vấn đề nan giải này: Việt Nam cần nghiên cứu kỹ việc triển khai tăng tuổi về hưu, coi nâng tuổi nghỉ hưu là một trong những giải pháp tối ưu, sao cho tăng tuổi về hưu cân đối với gia tăng mở rộng đầu tư, gia tăng việc làm để không ảnh hưởng đến chỗ làm việc của tuổi trẻ. *Cơ quan truyền thông (báo giấy, báo truyền hình, báo nói ...) có chương trình về quảng bá “tôn vinh thị trường lao động người cao tuổi”*

3/ Những biện pháp giúp xây dựng niềm tin của công chúng và xúc tiến cơ cấu thị trường lành mạnh, cần được điều chỉnh và thực thi. Hơn nữa, sự bất ổn của thị trường ngoại hối cần được can thiệp kịp thời để hỗ trợ cho việc phát triển thị trường trái phiếu dài hạn. Người cao tuổi thường có lượng tiền tiết kiệm đáng kể, khi ổn định thị trường ngoại hối và thị trường vàng họ không giữ của bằng vàng mà sẽ gửi tiền vào ngân hàng hoặc đầu tư góp phần gia tăng việc làm và gia tăng đầu tư tăng trưởng kinh tế

4/ Nuôi dưỡng các thị trường tài chính dài hạn: Ổn định giá đất, giá nhà ở, từ đó sẽ đáp ứng nhu cầu gia tăng của hộ gia đình về tài sản tài chính dài hạn. Đây được coi là một trong những giải pháp chính để nuôi dưỡng thị trường tài chính. Có chính sách nhằm khuyến khích những người chuẩn bị về hưu hướng tới sở hữu tài sản tài chính hơn là sở hữu đất và nhà. Đương nhiên điều này chỉ có thể thực hiện được nếu Chính phủ có các giải pháp, chính sách nhằm ổn định giá đất, nhà ở.

5/ Tạo điều kiện tốt hơn để phụ nữ đi làm sau khi sinh: Tăng thời gian nghỉ sau sinh. Hiện nay phụ nữ thời kỳ sinh nghỉ 6 tháng. Nhiều người cho rằng như vậy sau 6 tháng em bé sẽ không còn được bú sữa mẹ: *dinh dưỡng tốt nhất cho trẻ, tiền đề để tối ưu phát triển trí tuệ và thể lực của các thế hệ tương lai*

5. KẾT LUẬN

Thế giới đang trải qua những biến động lớn về nhân khẩu học mà không quốc gia nào miễn dịch với hệ quả này. Dù tuổi thọ ngày càng cao và tỷ lệ sinh giảm được xem là những thành tựu lớn của khoa học và y học hiện đại, nhưng điều này sẽ ảnh hưởng không nhỏ tới phát triển kinh tế-xã hội.

Văn phòng Chính phủ cho biết, ngày 19/12/2019, Phó thủ tướng Vương Đình Huệ, Trưởng ban chỉ đạo tổng điều tra dân số và nhà ở Trung ương chủ trì hội nghị

tổng kết tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2019. Theo kết quả chính thức được công bố, tổng số dân của Việt Nam là 96,2 triệu người, trong đó nam là 47,88 triệu người, chiếm 49,8% và nữ là 48,3 triệu người, chiếm 50,2%. Việt Nam là quốc gia đông dân thứ ba trong khu vực Đông Nam Á và thứ 15 trên thế giới. Sau 10 năm, quy mô dân số Việt Nam tăng thêm 10,4 triệu người... Tỷ trọng dân số từ 15-64 tuổi vẫn chiếm đa số: Khoảng 68% tổng dân số, nhưng tỷ trọng dân số từ 65 tuổi trở lên đang tăng với tốc độ nhanh nhất, chiếm 7,7%. Tỷ lệ tăng dân số bình quân giai đoạn 2009-2019 là 1,14%/năm, giảm nhẹ so với giai đoạn 1999-2009 (1,18%/năm). Mật độ dân số là 290 người/km², tăng 31 người/km² so với năm 2009 và là quốc gia có mật độ dân số đứng thứ ba trong khu vực Đông Nam Á (sau Philippines và Singapore).[26]

Việt Nam : Một trong những xu hướng biến đổi mạnh mẽ gần đây là xu hướng già hóa dân số, trong đó người cao tuổi tăng cả về số lượng và tỷ lệ so với tổng dân số, vừa là cơ hội và thách thức cho sự phát triển bền vững. Chủ động đối mặt với thực tế của già hóa dân số, tìm ra những giải pháp tối ưu hóa lợi ích (trong đó có vận dụng kinh nghiệm của các nước phù hợp thực tiễn Việt Nam) của già hóa dân số cũng như giảm thiểu những tác động tiêu cực của nó là một trong những nhiệm vụ quan trọng của Việt Nam hiện nay./.

*****

Tài liệu tham khảo

[1] United Nations Development Programme (tháng 9 năm 2005). “UN Human Development Report 2005, International Cooperation at a Crossroads-Aid, Trade and Security in an Unequal World” (PDF). United Nations Development Programme. ISBN 978-0-19-530511-1. Truy cập ngày 27 tháng 6 năm 2017.

[2] World Population Ageing: 1950-2050, United Nations Population Division.

[3] United Nations. “World Population Ageing 2013” (PDF).

[4] United Nations. “World Ageing Population 2013” (PDF).

[5] Chucks, J (tháng 7 năm 2010). “Population Ageing in Ghana: Research Gaps and the Way Forward”. Journal of Aging Research. 2010: 1–8.

doi:10.4061/2010/672157. Truy cập ngày 27 tháng 6 năm 2017.

[6]b Issahaku, Paul; Neysmith, Sheila (2013). “Policy Implications of Population Ageing in West Africa”. *International Journal of Sociology and Social Policy*. 33 (3/4): 186–202. doi:10.1108/01443331311308230.

[7] Lutz, W.; Sanderson, W.; Scherbov, S. (7 tháng 2 năm 2008). “The coming acceleration of global population ageing”. *Nature*. 451 (7179): 716–719. Bibcode:2008Natur.451..716L. doi:10.1038/nature06516. PMID 18204438. Truy cập ngày 8 tháng 10 năm 2011. The median age of the world’s population increases from 26.6 years in 2000 to 37.3 years in 2050 and then to 45.6 years in 2100, when it is not adjusted for longevity increase.

[8] Fries, J. F. (17 tháng 7 năm 1980). “Aging, Natural Death, and the Compression of Morbidity”. *The New England Journal of Medicine*. 303 (3): 130–5. doi:10.1056/NEJM198007173030304. PMID 7383070. the average age at first infirmity can be raised, thereby making the morbidity curve more rectangular.

[9] Manton KG. “Manton, 1982”. *Milbank Mem Fund Q Health Soc*. 60: 183–244. doi:10.2307/3349767. PMID 6919770.

[10] Oeppen, J.; Vaupel, J. W. (10 tháng 5 năm 2002). “Broken Limits to Life Expectancy”. *Science*. 296 (5570): 1029–31. doi:10.1126/science.1069675. PMID 12004104.

[11] “Current Status of the World Health Survey”. who.int. 2011. Truy cập ngày 8 tháng 10 năm 2011.

[12] Weil, David N., "The Economics of Population Aging" in Mark R. Rosenzweig and Oded Stark, eds., *Handbook of Population and Family Economics*, New York: Elsevier, 1997, 967-1014.

[13] <https://www.frontpagemag.com/fpm/266828/arab-muslims-prediction-about-fall-western-timothy-furnish>

[14] <https://www.lifesitenews.com/news/muslim-takeover-of-europe-is-biggest-story-of-our-time-and-nobody-knows-it>

[15] <http://dansohcm.gov.vn/tin-tuc/737/dan-s%E1%BB%91-th%E1%BA%BF-gi%E1%BB%9Bi-ngay-cang-gia-di/>

[16]<https://www.quanlynhanuoc.vn/2020/11/26/thich-ung-voi-gia-hoa-dan-so-o-viet-nam/>

[17] <https://www.qdnd.vn/thoi-su-quoc-te/doi-song-quoc-te/suc-ep-dan-so-gia-o-nhat-ban-635966>

[18]<https://duhocvietnhat.edu.vn/gia-hoa-dan-tai-nhat-bi-kich-va-nhung-giai-phap/>

[19]<https://bnews.vn/kinh-te-nhat-ban-truoc-van-de-dan-so-gia/90379.html>

[20]<https://kilala.vn/van-hoa-nhat/dan-so-nhat-ban-bien-phap-de-cai-thien-tinh-trang-suy-giam.html>• May 23, 2020Bàì

[21]<https://tuoitre.vn/gia-hoa-dan-so-anh-huong-den-tang-truong-kinh-te-han-quoc-20190812101045051.htm>

[22]<https://baotintuc.vn/the-gioi/han-quoc-co-toc-do-gia-hoa-dan-so-nhanh-nhat-trong-oecd-20210303170825721.htm#:~:text=T%E1%BB%B7%20%E1%BB%87%20d%C3%A2n%20s%E1%BB%91%20h%C6%A1n,14%25%20t%E1%BB%95ng%20d%C3%A2n%20s%E1%BB%91>

[23]<https://www.qdnd.vn/thoi-su-quoc-te/doi-song-quoc-te/gia-hoa-dan-so-qua-bom-de-doa-han-quoc-590273>

[24]<https://vtv.vn/the-gioi/nguoi-nhap-cu-giai-phap-cho-tinh-trang-dan-so-gia-tai-han-quoc-20170323112228548.htm>

[25] dân số <http://www.inas.gov.vn/192-van-de-gia-hoa-dan-so-o-han-quoc.html>
03/03/2021 18:09

[26]<https://vneconomy.vn/toc-do-gia-hoa-dan-so-cua-viet-nam-dang-rat-nhanh-20191220091749385.htm> - 19/12/2019 09:26

MINH CHỨNG

Thân gửi: Đồng chí Tạ Trần Trọng

Trường Đại học Văn Hiến, Tp.HCM

Ban Tổ chức Hội thảo "Già hóa dân số và chất lượng dân số; biến đổi khí hậu và bảo vệ môi trường ở Việt Nam: Thách thức và giải pháp" đã nhận được bài viết "GIÀ HÓA DÂN SỐ Ở MỘT SỐ NƯỚC VÀ KINH NGHIỆM VẬN DỤNG VÀO VIỆT NAM" của đồng chí, đến nay (ngày 16-9-2021) bài viết đã được phản biện nhận xét, đọc duyệt và đưa vào kỷ yếu của Hội thảo.

Tuy nhiên, do dịch bệnh Covid-19 tại Hà Nội diễn biến phức tạp, Ban Tổ chức chưa tổ chức Hội thảo như kế hoạch ban đầu được.

Khi nào có kế hoạch tổ chức hội thảo chính thức, Ban Tổ chức xin được thông tin đến đồng chí sau.

Trân trọng cảm ơn.

Hà Nội, ngày 16 tháng 9 năm 2021

TM. Ban Tổ chức Hội thảo

Nguyễn Mạnh Hùng

Thư - VHU TrongTT - Outlook x (không có chủ đề) - trantrong02: x +

mail.google.com/mail/u/0/?tab=rm&ogbl#inbox/KtbxLrjKTSkGhmTUSFqdBbrRtrQGivQCL

Gmail

Tìm kiếm trong thư

14 trong tổng số 108

Soạn thư

Hộp thư đến

- Có gắn dấu sao
- Đã tạm ẩn

Meet

- Cuộc họp mới
- Tham gia cuộc họp

Hangouts

- Trong - +

Không có cuộc trò chuyện nào gần đây
Bắt đầu một cuộc trò chuyện mới

hung hung <nmhung1178@gmail.com> tới tôi

11:50, Th 5, 16 thg 9

Thân gửi: Đồng chí Tạ Trần Trọng
Trường Đại học Văn Hiến, Tp.HCM

Ban Tổ chức Hội thảo "Già hóa dân số và chất lượng dân số; biến đổi khí hậu và bảo vệ môi trường ở Việt Nam: Thách thức và giải pháp" đã nhận được bài viết "GIÀ HÓA DÂN SỐ Ở MỘT SỐ NƯỚC VÀ KINH NGHIỆM VẬN DỤNG VÀO VIỆT NAM" của đồng chí, đến nay (ngày 16-9-2021) bài viết đã được phân biện nhận xét, đọc duyệt và đưa vào ký yếu của Hội thảo.

Tuy nhiên, do dịch bệnh Covid-19 tại Hà Nội diễn biến phức tạp, Ban Tổ chức chưa tổ chức Hội thảo như kế hoạch ban đầu được.

Khi nào có kế hoạch tổ chức hội thảo chính thức, Ban Tổ chức xin được thông tin đến đồng chí sau.

Trân trọng cảm ơn.

Hà Nội, ngày 16 tháng 9 năm 2021

TM. Ban Tổ chức Hội thảo
Nguyễn Mạnh Hùng

8:39 SA 09/11/2021